

2015/1135/111 (H11)

**Žádost o stanovisko ARÚ AV ČR, Praha, v. v. i. dále jen (ARÚ)
k realizaci archeologického výzkumu, který nebyl vyvolán stavební či jinou činností na území
s archeologickými nálezy dle §22., odst.2**

1. Oprávněná organizace: Národní muzeum, Oddělení pravěku a antického starověku, Vinohradská 1, Praha 110 00.
2. Identifikační údaje o zkoumané lokalitě: Lokalita: Tuchlovice, okr. Kladno, koryto odvodňovací strouhy mezi Tuchlovicemi a Srby, niva Tuchlovického potoka k.ú.: Tuchlovice p.č.: 2398; 2514; 2517; 2376; 2528; 2527; 2490-2513; 2486; 2485; 2452-2480. Stupeň ochrany lokality (např. rejstříkové číslo KP, NKP atp. je-li prohlášena): UAN I. Souřadnice středu plochy (mm na ZM10): Easting (mm od Z) 163 Northing (mm od J) 318 (ZM10; pás: 12-23-11) WGS-84: 50°8'32.459"N, 14°0'32.779"E
3. Vedoucí výzkumu a odborný garant výzkumu: Mgr. Daniel Bursák (NM)
4. Navrhovaný koreferent výzkumu: Mgr. Kristýna Urbanová (NM)
Prohlášení: Žadající instituce (fyzická osoba) si je vědoma mimořádné zodpovědnosti za průběh archeologického výzkumu, který nebyl vyvolán stavební či jinou činností na území s archeologickými nálezy dle §22., odst.2 včetně finančních nákladů, které vzniknou s jeho realizací i následným nutným uvedením lokality do náležitého stavu po jeho ukončení (zahrnutí sond, úprava povrchu apod.). Prohlašuje, že těmito finančními prostředky disponuje, a to přímo, nebo prostřednictvím dalších (fyzických či právnických) osob. Žadající organizace (fyzická osoba) se zavazuje po ukončení terénní části výzkumu vypracovat zprávu o jeho výsledcích formou komplexní náleзовé zprávy (ve smyslu dohody o provádění arch. výzkumů č.j. ... a tuto zprávu předat do archivu (prokazuje se č.j. přiděleným podatelnou ARÚ) ARÚ, a to nejpozději do 1 kalendářního roku od data ukončení terénní části výzkumu. Žadající instituce si je vědoma toho, že nedodržení zde deklarovaných závazků a také podmínek, za kterých bude ARÚ eventuelně souhlasit s provedením příslušného výzkumu, může být důvodem k vypovězení dohody s AV ČR a zahájení řízení o odebrání oprávnění k provádění archeologických výzkumů s MK ČR podle § 21, odst. 5 zákona 20/87 Sb., v platném znění. Žadající organizace prohlašuje, že vyjednala s majitelem pozemku náležitosti dle §22 odst.1 a zejm. §24 zákona č. 20/1987Sb., v platném znění
V Praze dne <u>1.0.-04-2012</u>
Razítko žadající oprávněné organizace:
Podpis statutárního zástupce (oprávněné fyzické osoby):

5. Povinné přílohy k žádosti:

Příloha č. 1:

Dohoda o předání získaných movitých archeologických nálezů do regionálně příslušné sbírkotvorné organizace, nebo NM v Praze ve smyslu § 23 zákona č. 20/1987 Sb., v platném znění, pokud žadatelem není přímo příslušná instituce

Příloha č. 2 (na volném listu)

Cíle a navrhované metody

Shrnutí dosavadních poznatků o lokalitě, otázky na které má výzkum odpovědět apod. Důraz musí být kladen na maximální využití nedestruktivních metod, vedoucí k minimalizaci plošného rozsahu destruktivního výzkumu včetně předpokládaného odborného přínosu výzkumu

Příloha č. 3 (na volném listu)

Předpokládaná publikace a jiná prezentace výsledků výzkumu:

Příloha č. 4 (na volném listu)

Předpokládaný dopad výsledků výzkumu na lokalitu z hlediska archeologické památkové péče:

Zde např. podnět k zahájení řízení na prohlášení věci za kulturní památku na MK ČR (v případě archeologie návrh na prohlášení za kulturní památku prostřednictvím AV ČR), dohoda s majitelem o zamezení orby a prezentaci nemovité památky přímo v terénu apod. - obecně předpokládaný dopad výsledků výzkumu na další památkový režim na lokalitě a jeho prosazování.

Příloha č. 5

Mapový podklad v odpovídajícím měřítku s vyznačením rozsahu zamýšlené sondáže.

Příloha č. 6 (zejména u zapsaných KP, NKP atp.)

Stanovisko příslušného pracoviště NPÚ k záměru zjišťovací sondáže.

Předmětem projektu je rekognoskace výzkumů z let 1966 – 1968 na k.ú. Tuchlovice, okr. Kladno v poloze „Za pecí ke studánce“, spojená s dokumentací současného stavu lokality, povrchovou prospekci a mikrosondážemi za účelem získání vzorků pro archeobiologické analýzy a přírodovědné datování. Projekt je podpořen interním grantem Národního muzea (viz níže).

Díky záchranným a zjišťovacím výzkumům K. Motykové, A. Knora a J. Zemana (Archeologický ústav Praha) byla v nivě Tuchlovického potoka odkryta ve střední Evropě zcela mimořádná archeologická situace s velmi dobře zachovalými artefakty i ekofakty z organických hmot, především ze dřeva. Dodnes byl publikován materiál pouze ze sezóny 1966, který kromě jiného přinesl nálezy především ze starší doby římské, z nich lze zmínit např. známý nález dřevěného žebříku (*Motyková – Šneidrová 1970*, obr. 4, 6, 11:4-5). Zjišťovací výzkumy z let 1967-1968 dosud v odborném tisku publikovány nebyly. Jejich zpracování a navržení postupu dalšího výzkumu na lokalitě byly předmětem magisterské diplomové práce navrhovatele (*Bursák 2010; 2011*). Dosavadními výzkumy zcela jasně prokázaly značný potenciál lokality nejen z archeologického hlediska, ale i pro další mezioborové studium.

V Čechách zcela mimořádná archeologická a paleobotanická lokalita je od jejího objevení ohrožena až 3,4 m hlubokým odvodňovacím korytem, díky jehož vyhloubení byla poprvé zaregistrována (*Motyková – Šneidrová 1970*, 236-237, obr. 2). Zamokřené louky bývalého Jalového potoka byly proměněny v pole, dodnes zemědělsky využívané. Lokalitě, jejíž potenciál spočívá právě v udržení trvalé vlhkosti nutné k uchování kontextů, artefaktů a ekofaktů z organických hmot tak již několik desítek let hrozí zánik vysušením. Původně rovné uměle vytvořené koryto začíná v posledních letech výrazněji meandrovat. Díky těmto nestabilním podmínkám jsou archeologické situace, dostupné přímo ze stěn odvodňovacího koryta, ohroženy sesuvy a rozplavováním, tudíž nenávratným zánikem (obr. 1 a 2).

Nedávná rekognoskace terénní situace na lokalitě přinesla mimořádně zajímavé výsledky (*Bursák 2010*). Ve stěně odvodňovacího koryta narušené sesuvem byly na několika místech odebrány vzorky pro C14 datování a dále pro pylovou a makrozbytkovou analýzu. Vzorek opáleného dřeva, z větší části vyplavený ze spodních vrstev odhaleného profilu, byl na základě C14 analýzy datován do 7. - 5. století př. Kr., tedy do starší doby železné. Kromě zásadního zjištění, že na lokalitě se stále nachází mimořádně zachovalé artefakty pravěkého stáří, ukázaly makrozbytkové a pylové analýzy značný potenciál pro studium pestré škály ekofaktů, např. nezuhebnatělé části rostlin, hmyzu atd. (*Bursák 2010*, expertní posudky P. Pokorného a I. Světlíka). Bohužel muselo být zároveň konstatováno, že na několika místech zanikla sesuvem půdy v meandrech řada archeologických kontextů.

Movité nálezy z výše zmiňovaných akcí jsou důležitou součástí archeologické sbírky Národního muzea (dále NM). Součástí konceptu Oddělení pravěku a antického starověku NM je i rozvoj nedestruktivních či minimálně destruktivních terénních aktivit, směřujících k rozšíření znalostní báze o důležitých fondech archeologické sbírky NM. V tomto ohledu byl předložen a následně i vědeckou radou přijat interní grant NM s názvem „Tuchlovice, okr. Kladno. Archeologický výzkum lokality s organickými nálezy.“. Jedná se o dvouletý projekt, realizovaný v letech 2013 a 2014, jehož hlavní součástí je geodetické zaměření současného stavu lokality, začišťování a dokumentace odhalených profilů a s tím i související odběr vzorků na C14 datování a dále pylovou a makrozbytkovou analýzu. Konzervace případných movitých nálezů je v projektu zajištěna vlastními konzervátorskými a restaurátorskými laboratořemi NM.

Plánované zásahy do terénu mají formu začišťování odhalených profilů odvodňovací strouhy a vzorkování pedologickým vrtákem v bezprostředním okolí odvodňovací strouhy (viz mapový podklad,

příloha č. 5). Rozsah zásahů je bodový, s malým plošným zásahem – akce v terénu mají zajistit odběr vzorků s patřičnou dokumentací stratigrafické situace v místech odběru. Vzhledem k rozpočtu projektu se jedná o cca 4-6 míst ve stěnách odvodňovací strouhy. Na těchto místech lze předpokládat s takovým rozsahem začištění (tj. odstranění povrchových vrstev ve stěně strouhy), které nepovede k narušení statiky stěn odvodňovací strouhy a následně k jejich další erozi. Výšku x šířku začištěných stěn na základě dosavadní rekognoskace terénu proto odhadujeme na 2,5x3m.

Jedním z hlavních cílů je kombinace přírodovědného a archeologického datování jednotlivých souvrství. Až dosud byly všechny organické nálezy kladeny do starší doby římské. Zpracování nálezů z nepublikovaných sezón 1967-68 naproti tomu ukázalo, že v okrajových částech lokality byly nacházeny artefakty – především keramika – datovatelná do starší doby železné (*Motyková – Šneidrová 1969, Bursák 2010, 77, tab. 1:15*). V těchto místech byl následně i sebrán výše zmiňovaný vzorek dřeva, datovatelný rovněž do halštatského období (*Bursák 2010, expertní studie P. Pokorného a I. Světlíka*). Vystává proto důležitá otázka, jak staré jsou kontexty (dnes stále fyzicky dostupné), ze kterých byly získány artefakty archeologicky tradičně datované do st. doby římské. V další řadě se ukazuje potenciál pomocí nových dat z výzkumu získat důležité informace ke vzájemnému srovnání těchto dvou period na jedné lokalitě. Nelze vyloučit, že budou objeveny i další horizonty z ostatních období.

Plošný odkryv či jiný rozsáhlejší zásah na lokalitě není dle našeho názoru v tuto chvíli žádoucí. Kromě sporu s etikou archeologických výzkumů, nevyvolaných stavební ani jinou ohrožující činností, je zde riziko narušení ne sice uspokojivého, ale přesto zaběhnutého vodního režimu této ohrožené lokality. Zároveň by se jednalo o výzkum velice finančně nákladný, přesahující možnosti interního grantu NM. Informaci o prostorové distribuci vrstev s vlastnostmi humolitu (zeminy s vysokým obsahem humusu, respektive organické hmoty) lze získat i za pomoci geodeticky zaměřovaných vrtů pedologickým vrtákem v bezprostředním okolí dokumentovaných profilů. Nelze vyloučit, že výsledky tohoto projektu povedou v budoucnosti k přehodnocení pohledu na celou lokalitu i na potenciál mezioborového výzkumu spojeného i s plošným odkryvem.

Důležitý informační potenciál lokalita nabízí i vzhledem k své poloze uvnitř podrobně archeologicky sledovaného regionu Loděnického potoka (*Venclová 2001*). Komplexně pojatý sídelně-ekonomický projekt N. Venclové obohatil evropskou archeologii o znalost velmi dynamického a pozoruhodného mikroregionu doby železné. Ve zmiňovaném projektu však nebyl aplikován palynologický výzkum. Lze předpokládat, že kombinací vzorků datovaných C14 metodou bude sestaven profil s výpovědní hodnotou pro celý tento mikroregion. Pro přírodovědnou součást projektu pak bude žádoucí práce na vzorcích z kontextů, pocházejících z oblasti s dobrouází archeologických dat a poznatků. Kromě standardních palynologických, makrozbytkových a xylotomárních analýz se nabízí i dosud v ČR neaplikovaná analýza izotopů Pb, která byla např. ve Francii úspěšně aplikována v oblastech s doloženým intenzivním hutnickým provozem (*Jouffroy-Bapicot et al. 2007*). Jelikož je oblast loděnického potoka tradičně považována za jednu z oblastí s doložitelným hutnictvím doby železné, je možné očekávat zajímavé výsledky i v tomto směru (*Venclová 2001*).

Nejdůležitějším úkolem je dokumentace stavu této vzácné a neustále ohrožené archeologické lokality. V mezích možností proto bude v projektu maximálně využito spolupráce několika institucí za účelem maximalizace kvality i kvantity dosažených informací. V projektu je plánována spolupráce s Ústavem pro archeologii FF UK, především z hlediska možnosti odborné praxe studentů. Podle kapacitních možností budou provedeny povrchové sběry na přilehlých polích, kam byla vyvážena vytěžená zemina při hloubení odvodňovacího koryta (*Motyková – Šneidrová 1970, 237, pozn. 4*). V případě konzervace

nálezů jsou tyto služby zajištěny přímo Oddělením správy, evidence a péče o sbírky NM. Přírodovědné analýzy a jejich interpretaci provádí doktorandi a odborní pracovníci PřF UK. Analýzy C14 provede Poznańskie Laboratorium Radiowęglowe, popř. Ústav jaderné fyziky AV ČR, v. v. i.
K terénní části výzkumu bude svolána příslušná komise ze zájmových archeologických pracovišť.
Lze očekávat, že výstupy z tohoto projektu podnítí diskusi v mnoha skupinách odborné veřejnosti a připoutají pozornost k této významné, avšak téměř opomenuté lokalitě.

Literatura:

- Bursák, D. 2010: *Tuchlovicko v době laténské a době římské. Archeologický výzkum z let 1967 a 1968 (A. Knor, J. Zeman)*. Rukopis magisterské diplomové práce obhájené na Ústavu pro pravěk a ranou dobu dějinnou FF UK Praha.
- Bursák, D. 2011: *Tuchlovice: dávná minulost uchovaná v mokřadech potoka*, Posel z Budče 28, 54-55.
- Jouffroy-Bapicot et al. 2007: *Environmental impact of early palaeometallurgy: pollen and geochemical analysis*, Vegetation History and Archaeobotany 16, 251 – 258
- Motýková - Šneidrová, K. 1969: *Halštatsko – laténské sídliště u Tuchlovic, okr. Kladno*, Archeologické rozhledy 21, 99 – 100.
- Motýková - Šneidrová, K. 1970: *Nově objevené sídliště ze starší doby římské u Tuchlovic*, Památky archeologické 61, 236-260.
- Venclová, N. 2001: *Výroba a sídla v době laténské*. Projekt Loděnice. Praha.

Příloha č. 3

Předpokládaná publikace a jiná prezentace výsledků výzkumu:

Fontes Archaeologici Pragenses (monografie), Archeologické rozhledy (dílní články)

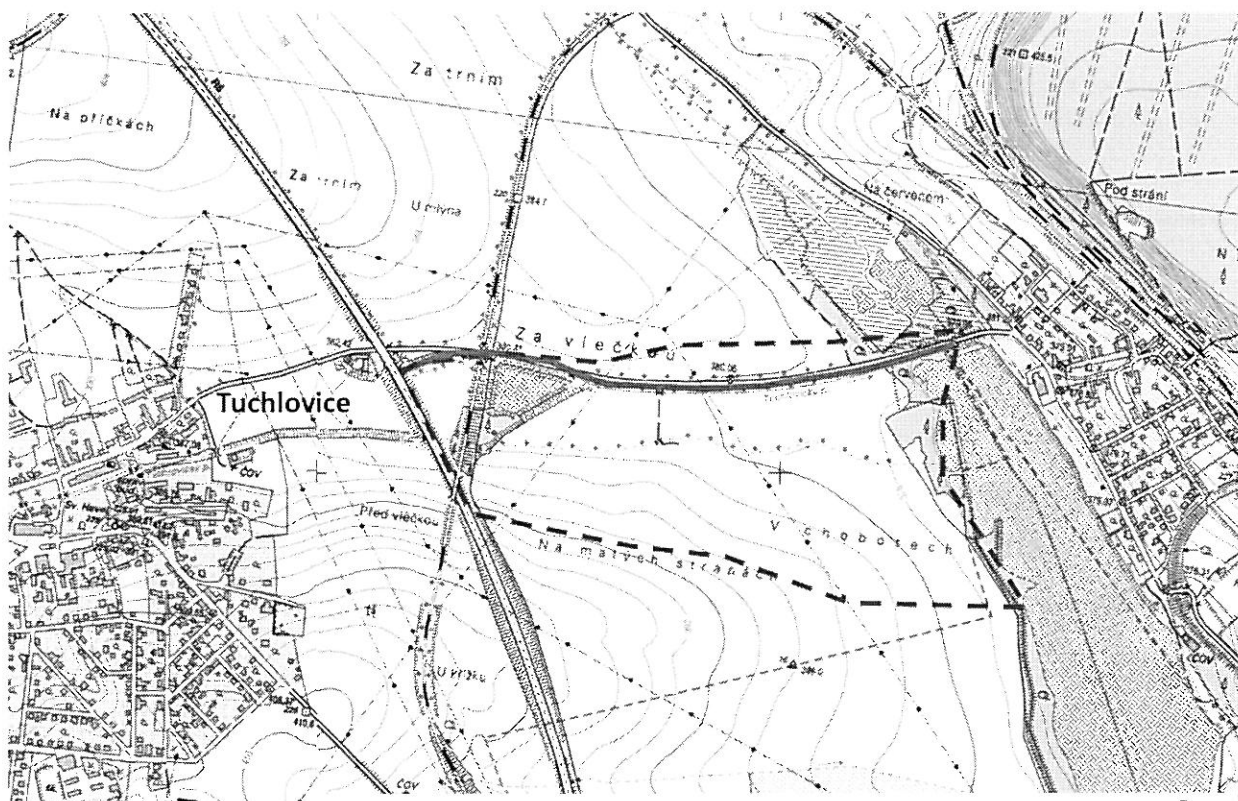
Předpokládaný dopad výsledků výzkumu na lokalitu z hlediska archeologické památkové péče:

Ve Státním archeologickém seznamu (SAS) Národního památkového ústavu je lokalita registrována jako UAN I, tedy území s archeologickými nálezy I. kategorie. Polygon, vztahující se bezprostředně k zájmovému území, je v SASu označen názvem UAN "Za pecí ke studánce", karta UAN č.: 12-23-11/7.

Vzhledem k mimořádnému charakteru lokality je namístě zvážit prohlášení lokality za kulturní památku ve smyslu zákona 20/1987Sb. Oprávněným odborným odůvodněním je četný výskyt zchovalých movitých i nemovitých archeologických nálezů z organických hmot, stejně tak i z hlediska biologického stejně dobře zchovalá holocenní flora i fauna. Díky zde navrhovanému výzkumu vzniká možnost dokumentovat současný stav poškození lokality a fundovaně se vyjádřit k významu lokality z hlediska moderního mezioborového výzkumu. Zaměření do sítě JTSK usnadní postup pro zpracování návrhu na prohlášení archeologického nemovitého nálezu za kulturní památku.

Příloha č. 5

Mapový podklad v odpovídajícím měřítku s vyznačením rozsahu zamýšlené sondáže.

Tuchlovice, okr. Kladno

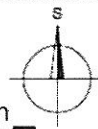
Mapová příloha k žádosti o stanovisko
ARÚAV ČR, Praha, v. v. i.

Trasa odvodňovací strouhy - odhalené profily k začištění a dokumentaci

Plocha k povrchové prospekci a mikrosondáži pedolog. vrtákem

1 Km

Obrazová příloha:

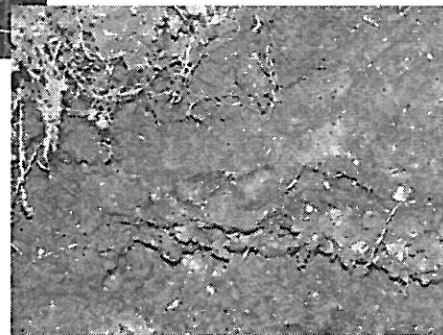
Vlevo: meandrující koryto původně rovné odvodňovací strouhy na satelitním snímku.

Vpravo: jeden z meandrů a v něm odhalený profil.

Obr. 1

Jeden z odhalených profilů po
začištění. Vespod patrné vrstvy
s nálezy keramiky, dřeva,
zbytků rostlin ad.

Opálené dřevo ve spodních vrstvách profilu

Obr. 2